

De faglige kampmidler og organisationsformer (1)

Taler
Martin Tranmæl

Dato
2 desember 1911

Sted
Trondhjems Arbeiderforening

1 Kammerater!

Den resolution som blev fremsat paa møtet i «Sverre» den 12. og vedtat paa det fortsættende møte i Fælleslokalet 19. novbr. gaar ut paa følgende:

5

"Møtet uttaler, at den faglige situation nu kræver, at organisationsarbeidet lægges paa et mere revolutionært grundlag end før. I henhold hertil peker møtet paa som nærliggende program:

10 A. 1. De skriftlige bindende overenskomster avskaffes. 2. Forsikringsvæsenet sløifes.

B. Som kampmidler benyttes i første række: 1. Streik. 2. Sympatistreik. 3. Boykot. 4. Obstruktion. 5. Sabotage. 6. Kooperation.

15

C. Organisationsformen ændres derhen: 1. At landsorganisationen gjøres til det centrale, - fællesnævneren. 2. Denne inddeles i departementer svarende til de store industrier, altsaa industriforbund. 3. Der oprettes lokale samorganisationer som bl. a. overtar den lokale agitation og gives indflydelse paa fastsættelse av arbeidsvilkaarene."

20

Det er denne resolution som nu har foranlediget endel pressediskussion, og som igjen har foranlediget møtet her ikveld. Som dere vil huske uttaler «Soc.-Dem.» sin forbauselse over denne resolutions indhold og tendens. Og den gir samtidig et hipp til «Ny Tid» fordi den ikke har tat tilbørlig avstand fra resolutionen.

25

Dette gjør dog bladet senere, samtidig som det opplyses, at det bare var en mindre kreds som hadde vedtat den uttalelse, og det gives utseende av at beslutningen ikke gir uttrykk for medlemmernes opfatning. Det samme er «Soc.-Dem.» inde paa idet den fremhæver at efter et par diskussionsmøter vedtar man en saa

vidtrækkende uttalelse.

Faktum er imidlertid at det ikke er bare paa et par møter spørsmålet har været diskutert, men paa en række møter i løpet av de sidste 2 aar. Enkelte

35 fagforeninger og samorganisationen har sammenkaldt de fagorganiserte til fællesmøter, hvor man har drøftet disse og nærbeslegtede spørsmål, saa det er ikke kommet saa nyt og uforberedt paa dem som har deltat i arbeidet og har interessert sig for organisationen.

40 Paa disse møter har der i det hele tat gjort sig den opfatning gjældende, at arbeidet inden fagorganisationen burde lægges paa et mere revolutionært grundlag end før. Det vil si, det skulde gjøres mere socialistisk. Vi skulde ikke bare være socialister i navn, ikke bare staa som medlemmer av det socialdemokratiske parti, men vi skulde være socialistiske i vort

45 fagforeningsarbeide.

Naar vi var enige om dette, var det ganske naturlig, at vi begyndte at se os om efter kampmidler eller ytringsformer for fagorganisationen som kunde virke revolutionerende paa medlemmernes opfatning. Det kan nemlig ikke la sig

50 negte, at vi i vort arbeide hittil ikke har hat det tilstrækkelig for øie. Vi har gaat op i det rent reformistiske arbeide inden fagbevægelsen, saa godt som udelukkende hat vor opmærksomhet rettet paa de nærmestliggende opgaver og ikke paa det som er maalet for selve arbeiderbevægelsen: at kunne faa omskapt samfundsforholdene.

55

Det spørsmål som her først og fremst reiser sig, er vor stilling til tariffene, som gir uttryk for organisationens kampstilling.

Tariffenes eller overenskomstenes tidligere nytte skal jeg ikke komme nærmere

60 ind paa. Det som foreligger for de fagorganiserte arbeidere idag er: hvordan virker tariffene under de nuværende forhold. Det er det som har aktualitetens interesse.

Det maa vel indrømmes, at tariffene hadde sin berettigelse i de dage der stod

65 kamp om selve tariffprincippet. Det er altid saa, at saalænge der føres kamp om en ting, har den sin betydning. Men vi er i dette spørsmål kommet over det stadium. Der føres ikke lenger nogen egentlig kamp om selve det princip at ha tariff. Det er anerkjendt saagodtsom av alle arbeidskjøpere. Det er nogen

70 halsstarrige igjen som Thams; men det er bare undtagelser. Ellers ønsker de fleste arbeidskjøpere tariffer, fordi de betyr for dem den arbeidsro, de sukker saa efter.

Vore betænkeligheter økes, naar vi vet hvorledes tariffene i den sidste tid er blit avfattet. Vi vet, at det smaat om senn er blit indført principper i tariffene som
75 arbeiderne i begyndelsen ikke vilde være med paa, principper som trygger om arbeidskjøpernes eksistens eller hans klasse og samtidig vanskeliggjør stillingen for arbeideren, hindrer ham i at utnytte den gunstige anledning og lægger baand paa hans handlefrihet.

80 Vi kjender bl.a. til de saakaldte «almindelige bestemmelser» i tariffen, hvori det bestemmes, at organiserte arbeidere maa finde sig i at staa sammen med uorganiserte, de som altid er dødvegten og som saadan hindrer vor fremmarsj. Vi maa til og med finde os i at staa sammen med streikbrytere, med forrædere. Vi bindes i 5 lange aar til lønsvilkaar som vi er nødt til at akseptere under
85 ugunstige konjunkturer.

Tariffene er saaledes blit mere til beskyttelse for arbeidskjøperen end for arbeideren. Det er da klart, at det her maa en forandring til, saa enten vi kan faa forandret de skriftlige bindende overenskomster slik at de passer efter vore
90 interesser eller søke at faa dem avskaffet.

Før sidste landskongres uttalte de fagorganiserte i Trondhjem sig for at overenskomsterne skulde være saa enkle og korte som mulig, helst bare paa 1, ikke over 2 aar. Det var det meste man kunde gaa med til som situationen laa an
95 dengang. Det blev allerede da fremholdt, at maalet burde være at komme bort fra de skriftlige bindende overenskomster. Ser vi imidlertid nærmere paa saken er det klart, som det ogsaa er fremholdt fra ledende hold inden organisationen, at det at faa tariffer paa saa kort tid som 1 eller høist 2 aar og saa enkle som vi ønsker dem, ikke vil naaes uten gjennom langvarige og haarde kampe med
100 arbeidskjøperne. Det er da spørsmal om vi ikke heller med engang bør gaa til det som vi anser som det heldigste: at faa avskaffet alle de skriftlige bindende overenskomster vi har.

Det vil da sandsynligvis indvendes, at dette vil ødelægge de lovordnende forhold
105 paa arbeidsplassen, de love som nu er indarbeidet mellem organisationerne og arbeidskjøperne.

110 Det tror jeg ikke! For der hvor man er gaat til at ophæve de bindende skriftlige overenskomster har man istedetfor faat anerkjendte arbejdsvilkaar, anerkjendte paa den maate at fagforeningerne har gjort krav paa bestemte løns- og arbejdsvilkaar, mindsteløn, arbejdstidens længde og væsentlige bestemmelser forøvrig. Og saa har man med eller uten forhandlinger faat dem anerkjendt av arbejdskjøperne og arbeidet efter dem. Arbejderne har derved opnaadd de 115 ordnede forhold som er av betydning for dem og samtidig bibeholdt sin handlefrihet, og de har til enhver tid hat anledning til at benytte den gunstige leilighet til at slaa til, til at tilkjæmpe sig bedre lønsvilkaar.

120 Men selv om man ikke skulde opnaa disse anerkjendte arbejdsvilkaar er det bedre at staa uten skriftlige bindende overenskomster end at ha slike som vi har faat i det sidste.

Vi har saaledes neppe noget at tape ved at vi gaar glip av tariffene, men meget at vinde ved at komme utenfor dem.

125 Der er ogsaa et andet moment som spiller ind her. Det er den søvndyssende virkning de skriftlige bindende overenskomster har paa arbeiderklassen.

130 Naar en overenskomst er oprettet sies der: nu skal vi benytte tarifperioden til at arbeide og agitere blandt medlemmerne. Det gøres ogsaa, men det er dog en kjendsgjerning, at det er uhyre vanskelig at faa tak i den store medlemshær under tarifperioden. Her er det samme forhold tilstede paa det faglige som paa det politiske omraade, at det er vanskelig at faa tak i medlemmerne uten at der er et konfliktsforhold tilstede mellem arbeidere og kapitalisterne. Hvis 135 organisationen nu istedetfor de skriftlige bindende overenskomster stod i et mere direkte og frit forhold til arbejdskjøperne, vilde medlemmerne ha langt større opfordring til at være med og delta i arbeidet. Dette vilde igjen spores i selve foreningslivet. Fagforeningerne vilde bli kraftigere og mere beredt til at opta kampen mot arbejdskjøperne end nu. Vi vilde faa klassekampen ført ind i 140 selve organisationsarbeidet tilsvarende til den vi nu har paa arbejdspladsen. Der staar vi nu i stadig konfliktsforhold til utbytterne, men naar vi kommer til vore organisationer er vi med paa at binde os. Vi fraskriver os i flere aar fremover retten til at kjæmpe mot vore undertrykkere.

145 Det er et usundt og uværdig forhold som vi maa bort fra. Det er derfor nødvendig at sætte noget ind paa at faa de bindende skriftlige overenskomster

avskaffet, saa den klassekamp som føres mellem arbeidere og arbejdskjøpere i det praktiske liv ogsaa kan føres ind i vor kamporganisation.

150

Men for at fagbevægelsen kan bli kamporganisation i moderne forstand maa alt det som er fremmed for den fjernes, skjæres bort.

Jeg sigter her til forsikringsvæsenet.

155

Det kan være at forsikringsvæsenet har gjort sin nytte. Men det er ikke det som foreligger nu her, likesaalitt som forholdet var med hensyn til tariffene. Det vi skal diskutere er spørgsmaalet om forsikringsvæsenet længere har sin nytte, om det er av den art, at det styrker vor organisation og fremmer vore interesser.

160

Om selve forsikringsvæsenet vet vi, at rent socialistisk set hævder vi, at det ligger utenfor vor organisation. Det er ikke forenelig med arbeiderens syn paa samfundslivet det at gjennomdrive tvangsforsikring, og vi er derfor ogsaa saa konsekvente i vor politiske bevægelse at bekjempe statsmagterne, naar de byr os tvangsforsikring, enten det saa er syke-, invalide- eller andre forsikringer. Dette tiltrods for, at der ydes tilskud.

165

Men allikevel er vi med i tilknytning til vor kamporganisation at bygge op forsikringsinstitutioner som sykekasser, arbeidsledighetskasser osv. Vi er med paa den maate at fritta samfundet, stat og kommune, for byrder som dette i virkeligheten er forpligtet til at bære.

170

Vi tilkjemper os smaa fordele fra arbejdskjøperne, søker at gjenerobre litt av den mereverdi som er tat fra os, men saa iligner vi os ekstraskatter til lettelse for den besiddende klasse som ellers maatte bære en væsentlig del av disse utgifter. Dette er fra socialistisk standpunkt et uriktig princip, selv om det er assurance.

175

Vi maa derfor kræve, at forsikringsvæsenet fjernes fra fagorganisationen som saadan.

180

Vil arbeiderne være med og forsikre sig, assurere sig, faar det bli enhver enkelts sak, men det bør ikke knyttes til den kamporganisation vi har, og som vi vil tvinge alle kamerater ind i, og som de maa ind i, for at den helt kan svare til sin hensigt. Vi bør ogsaa her huske, at det forsikringsvæsen vi har indført staar hindrende i veien for en virkelig samvirken mellem de forskjellige forbund.

185

Under spørsmålet om forandring av organisationsformerne, har det nemlig
været hævdet med en viss ret, at de forskjelligartede forsikringer vanskeliggjør
190 den naturlige og fri overgang der burde være fra det ene forbund til det andet.
Det lægger hindringer iveien for sammenslutning av de forskjellige forbund som
naturlig hører sammen i et forbund. Forsikringsvæsenet danner saaledes
skranker mellem arbeiderne istedetfor at opelske og fremme solidariteten og
samholdet. Av den grund er det naturlig, at de som vil bygge fagforeningerne
195 paa et mere revolutionært grundlag maa kræve, at der optages arbeide for at
komme væk fra dette «væsen».

Er vi saa enige om disse to spørsmåal, om at faa de skriftlige bindende tariffer
avskaffet, og at faa forsikringsvæsenet sløifet, vil det næste vigtige spørsmåal bli:
200 hvordan skal man anlægge kampmidlerne for at de bedst kan svare til sin
hensigt? Her staar vi overfor det positive i selve fagforeningsbevægelsen.

Jeg vil i al korthet faa lov til at peke paa, og motivere de kampmidler som er
anvist i den resolution som tidligere er vedtat.

205 Det første som nævnes er det gamle og prøvede kampmiddel streik. Der findes
mange inden organisationen baade paa den ene og den anden fløi som mener, at
streik er et altfor gammelt kampmiddel. Det har tapt sin effektivitet og vi bør
derfor mindst mulig stole paa det. Jeg kan ikke helt dele den opfatning. Jeg
210 mener, at streik fremdeles er et meget virksomt middel som vil og maa bli brukt,
skjønt det kan ikke negtes, at ogsaa det er avslipet endel paa grund av
arbeidskjøpernes organisation, kommunikationernes utvikling og
arbeidskjøpernes spekulation i arbeidernes mangel paa solidaritet.

215 Men hvis streiken paa enkelte omraader ikke er saa effektiv som før, maa det
undersøkes om ikke de mangler den lider under, kan utbedres ved arbeidernes
egen organisation.

Det der da i første række blir tale om er ikke at indsnevre, men at utvide streiken
220 ved at dra andre virksomheter ind under den. Altsaa at gjøre sympatistreik.

Vi vet, at arbeidskjøperne altid vil føre kampen ind paa de punkter hvor vi staar
svakest, hvor de lettest kan diktere os fredsvilkaarene.

Mot denne taktik har arbeiderne paa mange steder erklært sympatistreik; det vil si, de har tat andre grupper som har været meget nødvendige i produktionslivet og kastet dem ind i streiken. Kampen er paa denne maate ført over paa nye felter, hvor arbeiderne staar sterkere og arbejdskjøperne svakere.

230

Selvfølgelig er heller ikke sympatistreiken ment som noget universalmiddel, men den er i mange tilfælder meget virksom, naar den bare blir brukt i rette tid. Der maa imidlertid i alle tilfælder handles resolut hvis den skal ha betydning.

235 Men her i landet har man slaat saagodtsom vrak paa sympatistreiken. Man har ikke anvendt den, hvor den kunde brukes med held. Derfor er det paa tide, at der nu kræves, at den kommer i forgrunden som et av vore viktigste kampmidler.

240 Foruten streik har vi her i landet gjort nogen mindre forsøk med et andet kampmiddel, nemlig boykot. Saaledes boykottet vi engang her i Trondhjem en smørfabrik med meget held. Den blev tilslut nødt til at gaa med paa arbeidernes krav, og det netop paa grund av anvendelsen av dette kampmiddel. Andre forsøk paa boykot har hat mere eller mindre held med sig. Men det er
245 indlysende, at man spesielt i levnetsmiddelbranchen kan gjennomføre meget effektiv boykot. Arbeiderne er de største forbrukere, og hvis de bare holdt sammen, saa kunde de sulte ut de brancher eller de fabrikker som stiller sig vrangvillige overfor organisationen.

250 Det som er betingelsen for, at en boykot skal lykkes, er solidaritet mellem arbeiderne. Men denne maa skapes, og da maa organisationsarbeidet lægges slik an, at netop disse egenskaper hos arbeiderne fremelskes. Men det gjøres ikke ved kinesiske mure, ved opstykning; men ved at arbeiderne smeltes mere sammen og lærer at føle ens.

255

Skulde ikke nogen av disse midler føre frem, behøver man allikevel ikke at staa hjelpeløse. Der er endnu andre midler at ty til. Et av disse midler er obstruktion. Denne er litet kjendt i vort land. Der er saavidt bekjendt bare gjort et mindre tilløp til obstruktion. Det var ved streiken paa Østbanestationen forleden aar i
260 Kristiania. Den var dengang meget virksom. Men obstruktionen er kjendt fra mange steder i utlandet. Den kan iverksættes med størst fordel ved kommunikationsvæsenet, postvæsenet etc. Men for at den ogsaa kan brukes hos os, maa det pekes paa den paa forhaand. Arbeiderne maa indforlives med, at det

265 er et kampmiddel som er brukbart, og de bør ha det for øie.

Men det er mange industrier, hvor obstruktion ikke kan anvendes. Her har man imidlertid et nærbeslegtet kampmiddel som kan brukes, nemlig sabotage, som egentlig betyr daarlig arbeide for daarlig betaling.

270

Det hænder ofte, at arbeiderne taper streiker. De gjør det nu, og de vil komme til at gjøre det under en anden organisationsform og under benyttelse av andre kampmidler. Men om arbeiderne er nødt til at gaa tilbake til fabrikken, verkstederne og gruberne, behøver de ikke at opgi kampen, de kan føre den paa selve arbeidsomraadet saa arbeidskjøperne merker det i fremstillingen av 275 varerne, merker en tydelig demonstrativ avtagen. Det vilde ramme dem paa deres ømmeste punkt: pengepungen, gjøre dem fnysende. De vil kanskje avskedige sine arbeidere, men neste kuld vilde følge solidaritetens bud og benytte paa likesaa demonstrativ maate samme kampmiddel og tilslut vilde 280 arbeidskjøperen ikke ha anden utvei end at indrømme arbeiderne de krav de har stillet. Og produktionen vilde igjen bli normal.

Det er dette kampmiddel, som borgerne er saa frygtelig opbragt over og som de betegner som umoralsk. Det er naturlig. De har en levende følelse av, at hvis 285 arbeiderne benytter sig av dette middel, vil arbeidskjøperne i mange tilfælder staa hjælpeløse og være i arbeidernes vold og bli nødt til at gjøre indrømmelser.

Det er forresten ikke bare under eller efter konflikter vi kan gjøre bruk av sabotagen. Vi kan ogsaa utnytte den før en konflikt ved at forlate maskinerne 290 slik som de er saa ikke den første og bedste skruebrækker kan sette dem igang igjen og fortsætte arbeidet.

Likesaa i gruberne, om arbeiderne der undlot at stelle alt i orden før de gik. Forrædere vilde betænke sig to ganger før de tok en streikers plads, selv om de 295 blev budt ganske bra løn. Og hvis de allikevel gik, blev de kanskje brændt paa fingrene saa de husket det, og saa det tjente som avskrækkende eksempel for andre.

Arbeidskjøperne er «moralisk» indignert over dette kampmiddel, de, som ikke 300 tar i betænkning at sulte ut sine arbeidere hvis de bare kan fremme sit profitbegjær, ikke tar i betænkning at kaste arbeiderne ut av barakker og rønner, selv om det er midt paa svarte vinteren, ikke tar i betænkning at forfølge de mest

305 aktive organisationsmænd med svarte lister baade i ind- og utland. Det er
overfor den slags folk vi skal være rædde for at gripe til de midler vi har. Dette er
stakkarslig og feig tale!

310 Av de grunde som er anført vil De finde det naturligt at man i resolutionen har
pekt paa sabotage som et kampmiddel som man bør være opmærksom paa og
benytte hvor man tror det kan bruges med held.

Endelig har man Kooperation blandt de faglige kampmidler. Her tænker man
specielt paa Kooperationen med sigte paa konflikter. Kooperation som ledes av
arbejdere og er under deres fulde kontrol og lagt slik an at den under konflikter
315 kan distribuere varer blandt de streikende, og om det skulde vise sig
formaalstjenlig ogsaa overta eller iverksætte produktive foretagender. Skjønt det
blir vel en av de ting som senere kommer paa tale.

I første række har man altsaa for øie Kooperationen som et kampmiddel under
320 lønskonflikter. Det forudsættes selvfølgelig at arbejderne stifter sine egne
kooperative foreninger eller gaar ind og erobrer de gamle og gjør disse
socialistiske i likhet med fagforeningerne, saa de virkelig kan bli et ledd i
klassekampen.

325 Der findes selvfølgelig ogsaa andre midler i klassekampen som politisk aktion og
ekspropriativ generalstreik, men de kommer ikke ind under emnet, den
foreliggende faglige situation. Jeg skal derfor ikke berøre disse punkter. De er
heller ikke berørt i resolutionen.

330 Denne er forøvrig ikke ment som noget uttømmende som skal gjælde som et
program for en længere tid fremover, men ret og slet ment som en resolution
som peker paa de nærliggende spørsmål paa det faglige område.

335 Naar vi har drøftet kampmidlerne er det naturligt, at vi ogsaa samtidig kommer
ind paa organisationsformene.

Vi maa derfor ogsaa behandle disse samtidig.

340 En revolutionær kamporganisation maa kræve at der skapes mere samhold indad
og at organisationen gjøres mere elastisk utad.

Grundvolden er selvfølgelig de enkelte avdelinger. Det behøver vi ikke engang at diskutere. Disse bør alle staa tilsluttet en fællesorganisation for det hele land, en
345 organisation som gjøres til fællesnævner, til det centrale.

Forbundene bør være av underordnet betydning.

Det vil være praktisk at dele landsorganisationen i endel departementer svarende
350 til de større industrigrene, altsaa i industriforbund. Det vil lette og forenkle arbeidet. Men ikke industriforbund i den forstand at man bare forandrer navnet.

I Sverige holder man nu paa at forkvakle industriforbundsbegrepet. Det er
355 ogsaa al opfordring til at være paa vakt overfor de forslag som vil bli fremlagt hertillands fra ledende fagforeningshold.

Med hensyn til centralisationsspørsmålet er som bekjendt meningene meget delte. Jeg er av den opfatning, at det ikke er formaalstjenlig at lægge
360 magttyngden helt om fra landsorganisationen, centralorganisationen, til lokale samorganisationer. Man maa her regne med den motstander man staar overfor, den sterke centraliserte magt arbejdskjøperne har i sin organisation, likesom vi maa regne med det kampmiddel vi har i sympatistreiken og som lettest lar sig iverksætte hvor magttyngden til en viss grad er centralisert.

365 Men trods dette saa mener mange av os - og den mening faar større og større tilslutning - at man bør ha lokale faglige sammenslutninger som organisk led i organisationen, sammenslutninger som bl.a. har at vareta den lokale agitation, faar indflydelse paa fastsættelsen av arbeidsvilkaarene og faar anledning til at
370 vælge repræsentanter til de faglige kongresser.

En slik ordning vil vække større ansvarsfølelse hos de enkelte medlemmer. Den vil ogsaa skape mere interesse paa stedet. Dette vil igjen virke tilbake paa selve organisationens styrke saaledes at den til enhver tid kan være mere kampfør og
375 samtidig ogsaa være beredt til at møte de krav som melder sig.

Nu er der mange som paa den anden side mener at magttyngden bør helst lægges helt over fra centralorganisationen til lokale samorganisationer, men disse
- i alle fald de fleste - er klare over at en slik hodekuls omlægning vilde gripe
380 forstyrrende ind i selve det organisationsarbeide vi har og vanskeliggjøre

utnyttelsen av det materiale som er for haanden. Derfor er de fleste ogsaa enige om, at det man med rimelighet kan kræve nu er lokale organisationer i den form, som her er antydnet. Her kan saaledes begge opfatninger møtes. Det blir da
385 fremtidens sak under hensyntagen til den socialøkonomiske utvikling og til arbeidskjøpernes organisation at faa utformet denne tanke videre. Men det nærliggende spørsmål og det som det ogsaa er opnaadd enighet om blandt flertallet paa de foregaaende møter er, at man kræver som organisk led i organisationen lokale faglige samorganisationer og paa det grundlag er det man
390 skal diskutere spørsmålet.

Det er altsaa dette program som der er blit slik staahei om og som er blit betegnet som umodent og eksperimentalt, ja endog «syndikalistisk».

395 Nu vil jeg si, at her er der ikke først og fremst spørsmål om dette er syndikalistisk eller ikke. Men spørsmålet er om dette program, de punkter det omhandler, er av betydning for arbeiderne i deres klassekamp. Vil det fremme deres interesser og styrke deres organisation? Det er hovedsaken. Siden kan man sette hvilket bumerke man vil paa det. Det er reaktionens gamle vaaben dette
400 først at faa sat et «farlig» stempel paa en ting for paa den maate at skade den. Det er en appel til fordommen og dumheten hos menneskene, som socialister ialfald burde holde sig for god til.

Jeg haaber at dette møte ikke lar sig forvirre av noget slikt. Det vilde ikke sømme
405 sig for organiserte, interesserte arbeidere. Enten det kaldes syndikalisme, trade unionisme eller fagbevegelse, saa er det ikke det det kommer an paa, men selve indholdet. Hver enkelt sak og alle saker set i sammenheng er det som her skal her dømmes og tages standpunkt til.

410 Vi maa huske, at der ogsaa er utvikling indenfor vor egen leir, inden vor egen bevegelse, ikke bare utad. Utviklingen skaper stadig nye krav efterhvert som de gamle er løst. Og vi maa se til at holde skridt med utviklingen. For av det avhenger vor motstandskraft og styrke utadtil og sidst men ikke mindst vor bevegelses enighet indadtil.

415

Kilde

De faglige kampmidler og organisationsformer. Kristiania 1913.

URI

<https://www.virksommeord.no/tale/de-faglige-kampmidler-og-organisationsformer-1>

425

430

435

440

445

450

455